

OZVEZDJE

(Predmet: Fizika)

KAZALO

1. KAJ JE OZVEZDJE?.....	2
2. OD KOD SO DOBILA OZVEDZJA IME?.....	3
3. IMENA OZVEZDIJ S in J DELA NEBA.....	3
3.1. ŽIVALSKI KROG ALI ZODIAK.....	4

1. KAJ JE OZVEZDJE?

Ozvezdje je skupina zvezd, ki so navidezno zvezane druga na drugo v posebno podobo. V tri razsežnem prostoru večina zvezd, ki jih vidimo, ni povezanih med seboj, lahko pa ležijo

skupaj na nebesni krogli nočnega neba. Zvezde v ozvezdijih so redko medseboj povezane. Samo navidezno so skupaj na nebu kot jih vidimo z Zemlje in običajno ležijo daleč vsaka v svojem prostoru. Zvezde, ki ležijo v istem ozvezdju v resnici nimajo nobenih skupnih lastnosti. Na celem nebu je 88 ozvezdij, ki jih lahko vidimo ponoči. Ne moremo pa videti vseh ozvezdij, saj so pri nas vidna le ozvezdja severnega dela neba. Južni del neba je viden le v južnem delu sveta.

2. OD KOD SO DOBILA OZVEDZJA IME?

Imena so ozvezdja dobila po obliki, ki so jo 'opazili' najzgodnejši opazovalci vesolja. To so bili Grki, Babilonci in tudi Egipčani. Povezovali so jih v ozvezdja in poimenovali, da so se jih lažje zapovnilo. Običajno so bila povezana z mitologijo in vero ljudi, astronomi pa ta imena uporabljajo še danes. Svoja imena imajo tudi številni liki znotraj samih ozvezdij, čeprav jih uradno sploh ne štejemo za ozvezdja.

3. IMENA OZVEZDIJ S in J DELA NEBA

SEVERNA OZVEZDJA:

Andromeda, Berenikini kodri, Delfin, Herkul, Kačenosec, Kasiopeja, Kefej, Kuščarica, Labod, Lira, Lisička, Lovski psi, Mali lev, Mali medved, Orel, Pegaz, Perzej, Puščica, Ris, Severna krona, Trikotnik, Veliki medved, Volar, Voznik, Zmaj, Žirafa in Žrebiček.

VELIKI MEDVED

Veliki medved je antično ozvezdje, poimenovano po velikanskem medvedu, ki naj bi živel na severu. Je tretje največje ozvezdje. Iz položaja zvezd se da tudi narediti sliko voza (Veliki voz). Veliki voz je skupaj z Malim vozom pomemben za iskanje zvezde Severnice, ki na severni polobli določa sever.

KASIOPEJA

Ozvezdje Kasiopeje pri nas nikoli ne zaide. Njene zvezde so torej nezahajalke ali nadobzornice. Ima obliko črke W in M. 11. novembra 1572 se je celo ob belem dnevu posvetila na področju Kasiopeje žareča zvezda, ki pa je počasi ugašala do leta 1574. To je bila supernova. Kasiopeja ima množico zanimivih objektov, na primer dvozvezdje, kjer je glavna zvezda celo eklipsna utripajoča zvezda.

JUŽNA OZVEZDJA

Čaša, Daljnogled, Dletce, Enorog, Eridan, Feniks, Golob, Gredelj, Indijanec, Jadro, Južna krona, Južna riba, Južni križ, Južni trikotnik, Kača, Kameleon, Kentaver, Kipar, Kit, Kompas, Kotomer, Krma, Krokar, Leteča riba, Mala vodna kača, Mali pes, Mikroskop, Miza, Mreža,

Muha, Oktant, Oltar, Orion, Pav, Peč, Rajska ptica, Sekstant, Slikar, Ščit, Šestilo, Tukan, Ura, Veliki pes, Vodna kača, Volk, Zajec, Zlata riba, Zračna črpalka in Žerjav

JUŽNI KRIŽ

Najbolj znano ozvezdje na južnem nebu je Južni križ, ki je tudi najmanjše ozvezdje na nebu. Ker s severne poloble ni viden, so ga zvezdnim kartam dodali šele v 17. stoletju. Zaradi tega ker nima svetle srednje zvezde, pa v resnici sploh ni podoben križu. Lik je bolj podoben papirnatemu zmaju in ga ne moremo zgrešiti, saj so njegove zvezde zelo blizu. Najsvetlejša zvezda je Alfa. Ozvezdje iz Evrope ni vidno.

ZODIAKALNA OZVEZDJA OZ. ŽIVALSKI KROG:

Bik, Devica, Dvojčka, Kozorog, Lev, Oven, Rak, Ribi, Strelec, Vodnar, Škorpion in Tehnica.

3.1. ŽIVALSKI KROG ALI ZODIAK

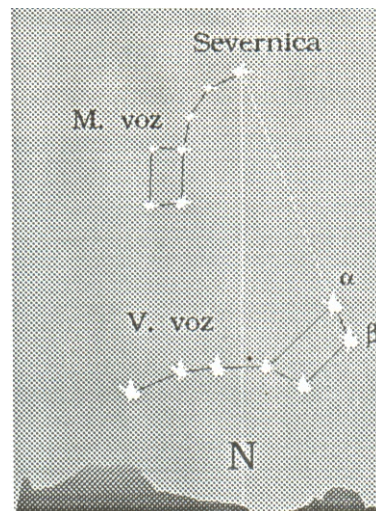
Bolj znana kot večina drugih so verjetno imena dvanajsterih ozvezdij živalskega kroga. Večina je poimenovana po živalih ali po mitoloških bitjih. Živalski krog je postal tako opazen, ker teče letna pot Sonca po zvezdnem nebu ves čas po pasu zodiaka.

Astrologi v nasprotju z resničnim stanjem na nebu delijo zodiak na 12 enakih delov, imenovanih hiše. Vaše astrološko "znamenje" je odvisno v kateri hiši je bilo sonce ko ste se rodili. Vendar večinoma sploh ni res, da bi Sonce na ta dan dejansko bilo v ozvezdju istega imena.

4. ORIENTACIJA PO ZVEZDAH

Po zvezdah se lahko orientiramo. V državah severne Zemljine poloble je razširjen

način določanja severa po zvezdi Severnici, saj Severnica skoraj miruje. Leži zelo blizu točke, kjer podaljšana Zemljina os vrtenja prebode nebo. Ta točka je severni nebesni pol oz. tečaj.

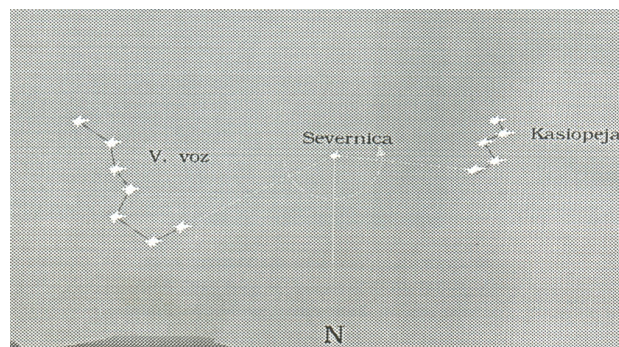
Slika 1: Lega Severnice

Severnico najdeš s pomočjo Velikega voza. Če gledaš proti Severnici, je pred tabo sever, za tabo jug, na desni vzhod, na levi zahod.

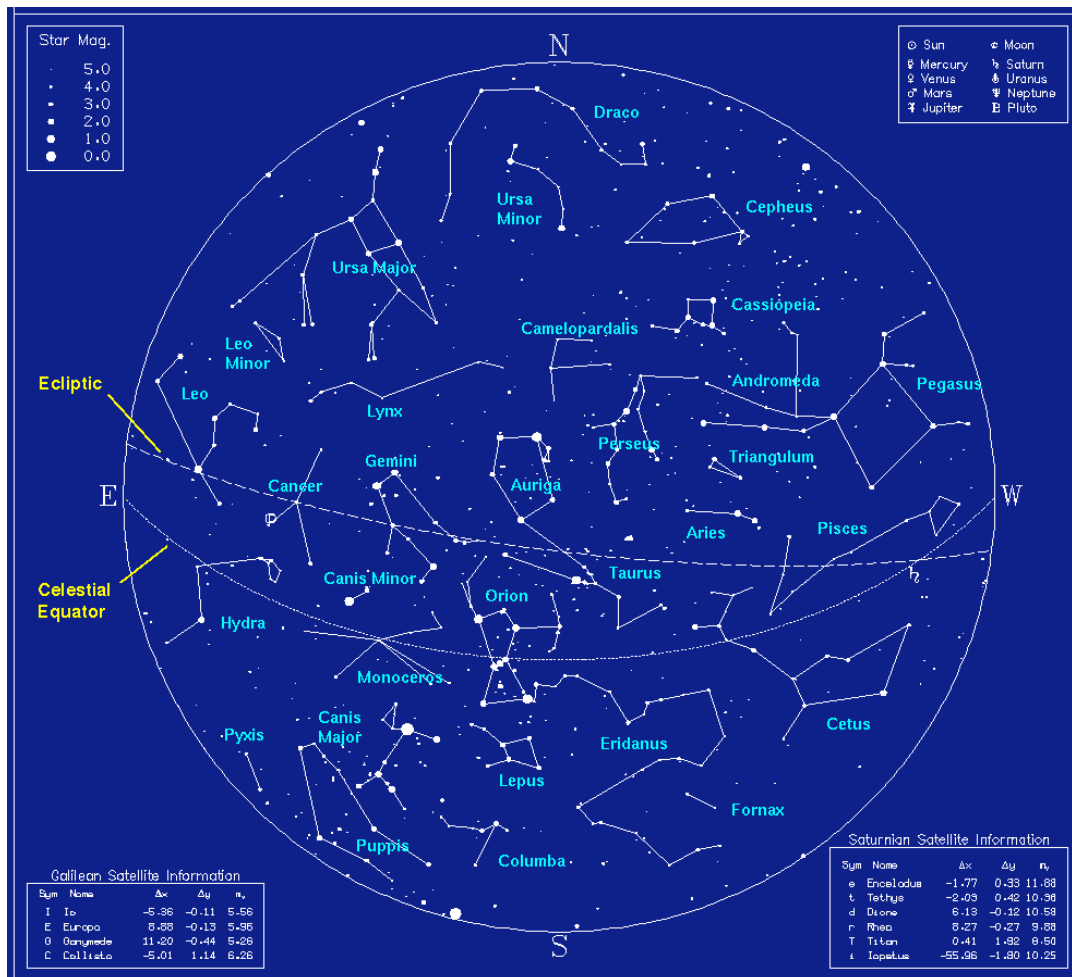
4.1 ORIENTACIJA NA SEVERU PO VELIKEM VOZU IN KASIOPEJI

Sever določiš po zvezdah na več načinov.

- Določimo ga lahko s pomočjo znane skupine zvezd, ki ji pravimo Veliki voz. Sestavlja ga sedem skoraj enako svetlih zvezd. Veliki voz v naših krajih nikoli ne zaide. Z lahkoto ga najdeš na nebu in se vsako jasno noč lahko po njem orientiraš. Razdalja med zvezdama alfa in beta v vozu petkrat podaljšaj v tisto stran, kakor je narisano na zgornji sliki. Razmeroma svetla zvezda, na katero naletiš je Severnica. Če od nje potegneš pravokotnico na obzorje, dobiš severno točko obzorja torej sever.
- Pri delno jasnem nebi se lahko zgodi, da sta zvezdi alfa in beta Velikega voza zakriti z oblaki. Takrat si pomagamo z drugim ozvezdjem, ki je tudi vedno nad obzorjem in ga prav z lahkoto najdeš in po njem izslediš Severnico. To je ozvezdje Kasiopeje, ki je podobna črki W. Pet njenih svetlejših zvezd leži nasproti Velikega voza.

Slika 2: Kako najdeš Severnico s pomočjo Kasiopeje

Slika 1: Vsa ozvezdja našega neba

VIRI

1. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Ozvezdje>
2. <http://www.dijaski.net/?stran=fiz&sub=ref>
3. <http://www.linkplanets.com/>
4. <http://www2.arnes.si/~sopdklem/astro/zvezde/knjige/zvezde02.htm>
5. http://www2.arnes.si/~gljsentvid10/zvez_karte1.html
6. <http://www.pfmb.uni-mb.si/old/didgradiva/diplome/klemencic/astro/sekvenca/sekzve04.htm>